

PEYZAJ MİMARLIĞI

ALANINDA
ULUSLARARASI
GÜNCEL
YAKLAŞIMLAR

HAZİRAN 2026

EDİTÖR PROF. DR. SERTAÇ GÜNGÖR

ULUSLARARASI
PERSPEKTİF

YENİLİKÇİ
YAKLAŞIMLAR

İŞ BİRLİĞİ

YAŞANABİLİR
GELECEK

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • C. Cansın Selin Temana

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Haziran 2026

ISBN • 978-625-8810-39-4

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz. The right to publish this book belongs to Serüven Publishing. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing

Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak

Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA

Telefon / Phone: 05437675765

web: www.seruyenyayinevi.com

e-mail: seruyenyayinevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume

Sertifika / Certificate No: 47083

PEYZAJ MİMARLIĞI ALANINDA ULUSLARARASI GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

EDİTÖR PROF. DR. SERTAÇ GÜNGÖR

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

PEYZAJ MİMARLIĞINDA DİJİTAL İKİZ TEKNOLOJİSİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE UYGULAMA POTANSİYELLERİ 1

Sümeyye KARAGÜLLE

Gizem CENGİZ GÖKÇE

Cansu DİNÇTÜRK

BÖLÜM 2

YAYALAŞTIRMA TASARIMININ KENTSEL MEKÂN KALİTESİNE ETKİSİ: ÖĞRENCİ PROJELERİ ÜZERİNDEN BİR ANALİZ..... 23

Esra ÖZHANCI

BÖLÜM 3

KENTLERDE DOĞA TEMELLİ ÇÖZÜMLER; MAVİ-YEŞİL ALTYAPI VE İKLİM ADAPTASYONU..... 61

Önzile AKIN

BÖLÜM 4

TARİHİ ÇORUM MEYDANI 2. ETAP PROJESİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE PROJE YAPIM AŞAMALARI 91

Sinem Kızılaslan

BÖLÜM 5

KENT MEYDANI TASARIMLARINDA YAPAY ZEKA UYGULAMALARI: PEYZAJ MİMARLIĞI BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME..... 117

Bünyamin Berkay BUTUR

Hatun BAYHAN

Tolga YILDIZ

Arzu ALTUNTAŞ

TARİHİ ÇORUM MEYDANI 2. ETAP PROJESİNİN GELİŞTİRİLMESİ VE PROJE YAPIM AŞAMALARI

Sinem Kızılaslan¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi, Mimarlık Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi, 0000-0002-0168-6994

Kent meydanları; “sosyal, kültürel, siyasi ve ticari amaçlar için kullanılan mekanlardır” (Barough & Koçan, 2023, s. 56), “kentsel tasarımın en önemli unsurlarından biridir (Moughtin, 2003, s. 87)”. “Bir meydan hem binalar tarafından çevrelenen bir alan hem de binalarını en iyi şekilde sergilemek üzere tasarlanmış bir alandır” (Moughtin, 2003, s. 87). “Bir meydandaki etkinlikler meydanın canlılığı dolayısıyla görsel çekiciliği açısından önemlidir” (Moughtin, 2003, s. 87). Meydanlar “Sosyal iletişim ve etkileşimin gerçekleştiği önemli mekânlardır” (Tırnakçı, 2020). Zucker (1959) meydanların bina ve gökyüzü arasında kurdukları ilişkinin sanat niteliği taşıdığını belirterek bu niteliğin kullanıcıları üzerinde oluşturduğu duygusal etkiye vurgu yapmaktadır. Meydanların sınıflandırılması Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1. Meydanların sınıflandırılması

Meydanların Sınıflandırılması	
Zucker (1959)	Kapalı meydan (closed square): kendi içinde kapalı alan Baskın meydan (dominated square): yönlendirilmiş alan Çekirdek meydan (nuclear square): bir merkez etrafında şekillenen alan Grup meydanları (grouped squares): birleştirilmiş alan birimleri Amorf meydan (amorphous square): sınırsız alan
Sitte (1965)	Derin tip Geniş tip
Moughtin (2003)	Kapalı meydan (enclosed square) Baskın meydan (dominated square) Bağlantılı meydanlar (linked squares) Dışsal bir referans noktasıyla birbirine bağlanan alanlar (spaces linked by an external reference point)

Zucker’e (1959) göre kapalı meydan, içine uzanan caddelerin girdiği ve etrafı aynı karakterde binalarla çevrelenmiş alanlardır. “Bu düzen içinde, meydanın mekânsal dengesi her zaman yatay ve dikey kuvvetlerin dengelenmesiyle sağlanır. Her cephe ikili bir işlevi yerine getirir: bir yandan tek tek yapıların bir parçasıyken, diğer yandan ortak bir kentsel mekânsal düzenin bir parçasını oluşturur” (Zucker, 1959, s. 9). Baskın meydan, peyzaj öğelerinin arka fonu oluşturarak bir yapıyı odak noktası haline getirmesiyle oluşur. Odak niteliğindeki yapı kullanıcı hareketlerini yönlendirir. Çekirdek meydan, binaların sürekliliği ile çevrelenen alanlardır. Ancak kapalı meydan ve baskın meydana olduğu gibi sıkı bir mekânsal bütünlük yoktur. Bu meydanların, odak noktası oluşturan elemanların etki alanlarını aşacak şekilde büyümesiyle mekânsal bütünlük bozulur. Grup meydanlar çeşitli şekillerde meydana gelir. Grup meydanlar; farklı şekil ve boyuttaki meydanların düz bir eksen oluşturmasıyla, aynı eksende olmayan küçük bir meydanın daha büyük bir meydanın eksenlerinin dik kesişmesiyle, üç veya daha fazla meydanın odak noktası olan bir binayı çevrelemesiyle ya da birbiriyle doğrudan fiziksel ilişkisi olmayan meydanların tutarlı bir desen oluşturmasıyla mey-

dana gelir. Amorf meydanların şekiller itibariyle estetik ya da sanatsal bir özellik taşımamaktadır. Ancak diğer meydan türleriyle bazı aynı özellikleri göstermeleri bu alanları da meydan sınıfına sokabilmektedir. Mimari tarzları ve ölçekleri farklı binalarla çevrelenmiş, düzensiz açılardaki yolların kesişiminde bulunan, odak noktası niteliğinde bir yapıyı fiziksel özellikleriyle tam olarak odağa taşıyamayan şekilsiz alanlar bu kapsamda değerlendirilebilir.

Sitte (1965) meydanları derin ve geniş tip olmak üzere iki sınıfa ayırmıştır. Meydanın derin veya geniş oluşu kullanıcının konumuyla ilişkilidir. Derin meydana referans niteliğindeki yapı meydanın kısa kenarında yer alır. Meydan kullanıcının önünde uzayıp gidiyormuş gibi algılanır. Kullanıcının bakışları tek eksende ileriye yönelir. Geniş meydana ise referans niteliğindeki yapı meydanın uzun kenarında yer alır. Kullanıcıda yatay olarak yayılıp genişleyen bir etki oluşur. Kullanıcı bakışları yatayda yayılır. Sitte'nin (1965) derin ve geniş meydan ayrımı baskın bir anıtsal yapı cephesine göre biçimlenen meydanlar için geçerlidir. Odak yapı bulunmayan meydanlarda bu ayrım yerine; çevrelenmişlik, mekânsal sınırların sürekliliği ve meydanın kentsel doku içindeki konumu üzerinden değerlendirme yapılır.

Moughtin (2003) kapalı meydan tanımlamasını Zucker (kapalı meydan) ve Sitte'nin (derin ve geniş meydan) analizlerinin varyantı olarak ele almıştır. Meydan bir açık hava odası niteliğindedir, kapalılık hissi ve yer hissi (mekân ve kullanıcı arasındaki duygusal bağ) yaratır. Meydanın köşeleri ne kadar açık olursa kapalılık hissi o kadar azalır. Meydanı çevreleyen yapıların mimari tarzlarındaki bütünlük, alanın büyüklüğüne göre binaların ölçüğü kapalılığı etkileyen faktörlerdendir. Moughtin'in (2003) baskın meydan tanımlaması Zucker (1959) ile uyumludur. "Bir meydanın ucunda yer alan tek bir baskın binayı izlemek için ideal mesafe, binanın yüksekliği ile bu boyutun iki katı arasında bir yerde bulunur" (Moughtin, 2003, s. 106). Bağlantılı meydanlar, birbirleriyle çeşitli şekillerde ilişkilendirilmiş meydanlardan oluşur. İki veya daha fazla meydanın birbirine açılması, birbirine sokaklarla bağlanması gibi. Kullanıcının mekân algısı hareketine ve hareket hızına bağlıdır. Hareket hızı yavaşladıkça mekânsal algı ve dolayısıyla mekânsal deneyim artar. Dışsal bir referans noktasıyla birbirine bağlanan meydanlar, tek tek farklı meydanların aynı bina ile kurdukları ilişki sayesinde birbiriyle ilişkili algılanmasıyla meydana gelir. Bu meydanlar bir anlamda bağlantılı meydanların özel bir alt sınıfı olarak düşünülebilir. Kentsel mekânda başarılı yerlerin temel özellikleri; "konfor ve imaj (güvenlik, cazibe, tarih, çekicilik, maneviyat), erişim ve bağlantı (okunabilirlik, yürünebilirlik, süreklilik), kullanım ve etkinlikler (sürdürülebilirlik, benzersizlik, eğlence), sosyalle (dostluk, samimiyet)" (Matthew, Heath, Oc ve Tiesdell, 2003) şeklinde sıralanmaktadır. Bu bağlamda meydan tasarım ilkeleri aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Kimlik ve aidiyet duygusu yaratmak ve genel şehir imajına katkıda bulunmak,

Kamusal kullanımı ve katılımı teşvik etmek,

Sosyal etkinlikleri, iletişimi ve sosyal entegrasyonu desteklemek,

Çevrenin karakterini güçlendirmek,

Anlaşılır, keyifli ve kalıcı bir kamusal meydan yaratmak,

Hem fiziksel hem de sosyal açıdan erişilebilir ortamlar yaratmak,

Çevre dostu tasarım stratejileriyle çevresel sürdürülebilirlik ve düşük maliyetli bakım sağlamak,

Sanat, kültürel etkinlikler ve eğlenceyi teşvik etmek (Memlük, 2013, s. 528).

Bu ilkeler kent meydanlarının; kullanıcıların sosyal etkileşim kurduğu, kentsel kimliği yansıtan ve toplumsal yaşamın sürekliliğini destekleyen çok boyutlu kamusal mekânlar olarak tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Meydanların niteliklerini etkileyen kentsel tasarım öğeleri; döşeme, plastik eleman, renk, bitkisel tasarım, ışık, zaman ve ölçü (Altınçekiç, Kart ve Kart, 2000) olarak belirlenmiştir. bu öğeler meydanın fiziksel karakterini oluşturan temel bileşenler olup kullanıcıların mekânı algılama ve deneyimleme biçimini doğrudan etkilenmektedir. Güneri ve Yerli (2019) ise çalışmalarında kent meydanlarını; ulaşım (bulvar ve caddelerle bağlantılı olma, toplu taşıma kolaylığı, otopark varlığı), büyüklük ve yoğunluk, bitki ögesi kullanımı, su ögesi kullanımı, kent mobilyaları, yeşil alanlarla bağlantılı olma, alan kullanımları (kamu, ticaret ve konut alanlarına yakın olma), görüş alanı (meydanın yönler göre açık olma durumu) kriterlerine göre değerlendirmiştir. Bu değerlendirme ölçütleri meydanların yalnızca fiziksel tasarım özellikleriyle değil kullanım biçimleri ve çevresiyle kurduğu ilişkiler üzerinden de ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Kamusal mekân tasarımlarının başarısız olma nedenleri arasında; oturma birimlerinin yetersiz olması ve/veya olmaması, tanımsız girişler, toplanma alanlarının olmaması, uygunsuz konumlandırılan toplu taşıma durakları, boş duvarlar ve ölü alanlar olması yer almaktadır (Erdönmez ve Çelik, 2016). Benzer şekilde meydanların planlanan işlevlerinden saparak farklı kullanımlara maruz kalması da kamusal mekân niteliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Kentsel açık mekân olarak; meydanların asıl amaçlarının dışında otopark olarak kullanılması (Bollukçu ve Gökçe, 2019), meydanlarda yaya ve araç trafiğinin kesişmesi (Önder ve Aklanoğlu, s. 105) gibi durumlar meydanların kamusal kullanım niteliğini azaltmakta ve kullanıcı güvenliği ile mekânsal konfor üzerine olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu bağlamda kent meydanlarının tasarımlarında kullanıcı ihtiyaçlarına cevap veren, erişilebilir, güvenli ve çok işlevli mekânsal düzenlemelerin oluşturulması önem taşımaktadır.

1. Tarihi Çorum Meydanı

Çorum, Türkiye'nin Orta Karadeniz bölgesinde yer alan coğrafi konumu ve tarihsel geçmişiyle önemli bir şehirdir. İl, Samsun ve Ankara arasında yer almaktadır. Çorum; Hititler (başkent Hattuşaş), Roma, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde yerleşim alanı olarak kullanılan bir ilimizdir (Günay, 2007). Kentin önemli simgelerinden biri Çorum Saat Kulesi'dir. Saat Kulesi kent merkezinde bulunmaktadır. Saat Kulesi; Osmanlı İmparatorluğu döneminde yapılmıştır, modernleşme sürecinin bir parçası olarak görülmektedir. Odak noktası oluşturması, kent kimliğine katkısı, aidiyet hissi uyandırması ve mekânsal merkez oluşturmasıyla Saat Kulesi ve çevresindeki mekânsal oluşumlar önem kazanmaktadır. Saat Kulesinin yakın çevresinde Ulu Cami, Arastalar Çarşısı, Velipaşa Hanı, Yeni Hamam, Belediye Binası, Kuyumcular Çarşısı ve Zafer Çarşısı yer almaktadır. Kule; Osmancık, Gazi ve İnönü Caddelerinin kesişiminde yer almaktadır. Son yıllarda Çorum kentinde yenileme çalışmalarının hız kazandığı görülmektedir. Tarihi Çorum Meydanı (1. Etap, 2. Etap ve 3. Etap), Osmancık Caddesi ve İnönü Caddesi boyunca devam etmektedir. Bu haliyle 3 bölgede konumlanan meydanlar (1. 2. ve 3. Etap) Zucker'in (1959) grup meydan, Moughtin'in (2003) bağlantılı meydan kapsamında yer almaktadır.

2. Materyal

Çalışma alanı Türkiye'nin Çorum ili, Çepni Mahallesi'nde yer almaktadır. Çepni Mahallesi fonksiyonel çeşitliliğiyle dikkat çeken mahalleler arasındadır (Holdur ve Özbakır, 2022). Bu bağlamda Tarihi Çorum Meydanı da çeşitli etkinliklerin bir arada gerçekleştirildiği mekândır. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etapı Velipaşa Hanı ve Saat Kulesi arasında yer almaktadır. Çorum Belediyesi tarafından yaptırılan Tarihi Çorum Meydanı 2. Etapının konumu Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap konumu (GoogleEarth uydu görüntüsü altlığı kullanılarak yazar tarafından üretilmiştir.)

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap projesinin uygulaması 2026 yılı ocak ayında tamamlanmıştır. Bu çalışma kapsamında projenin yapım aşamaları açıklanmıştır.

3. Yöntem

3.1. Projenin Geliştirilmesi ve Proje Yapım Aşamaları

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etapı peyzaj projesi ve uygulama projeleri; Yüksek Peyzaj Mimarı Yahya Kızılaslan ve proje ekibindeki, Dr. Sinem Kızılaslan ve Fatih Kızılaslan tarafından hazırlanmıştır. Projenin tasarım ve uygulama süreci Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap Peyzaj Projesinin tasarım ve uygulama süreci

Amaç	Şehir merkezine estetik ve tarihi bir kimlik kazandırarak etkinlik çeşitliliği sağlamak, Velipaşa Hanı ve Saat Kulesi'ni aynı meydana bütünleştirip Çorum'un tarihi dokusunu yansıtan modern bir yaşam alanı tasarlamak.
Sörvey	Çalışma alanının konumunun belirlenmesi, Mevcut alan kullanımlarının belirlenmesi, Alanın çevre ilişkilerinin gösterilmesi.
İhtiyaçların belirlenmesi	Kullanıcı gereksinimlerinin, dolaşım ilişkilerinin ve kamusal kullanım ihtiyaçlarının belirlenmesi.
Avan Proje	Taksi durağının alan içerisinde uygun bir konuma taşınması, Oturma mekânları ve gezinti alanlarının oluşturulması, Estetik değere sahip seyir alanları tasarlanması.
Peyzaj Uygulama Projeleri	Belirlenen ihtiyaçlar ve hazırlanan avan proje doğrultusunda projenin alan kotlarına göre çözümlenmesi, ölçülendirmesi ve kesit çizimlerinin yapılması.
Detay Projeleri	Sert zemin, kent mobilyaları ve su öğelerine ilişkin detay çizimlerinin hazırlanması.
3D görsellerin hazırlanması	Tasarımın mekânsal etkisinin ve kullanıcı deneyiminin 3D modelle kurgulanması
Projenin uygulanması	Çorum Belediyesi tarafından onaylanan projenin sahada uygulanması.

3.2. Sörvey

Proje alanı yaklaşık 1550 m²'dir. Alan Velipaşa Hanı, İnönü Caddesi, Saat Kulesi ve Arastalar çarşısı arasında yer almaktadır. Proje alanı Tarihi Çorum Meydanının (1. Etap) devamı niteliğindedir ve önemli ulaşım alanlarının kesişim noktasında bulunmaktadır. Sörvey-Yakın çevre ilişkileri Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Sörvey- Yakın çevre ilişkileri (GoogleEarth uydu görüntüsü althğı kullanılarak yazar tarafından üretilmiştir.)

Proje alanı, taksi durağı ve yaya geçiş alanı olarak kullanılmaktadır. Alan içerisinde ticaret yapıları bulunmaktadır. Çalışma alanı sınırları ve alan içerisindeki kullanımlar Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Sörvey-Mevcut alan kullanımları (GoogleEarth uydu görüntüsü altlığı kullanılarak yazar tarafından üretilmiştir.)

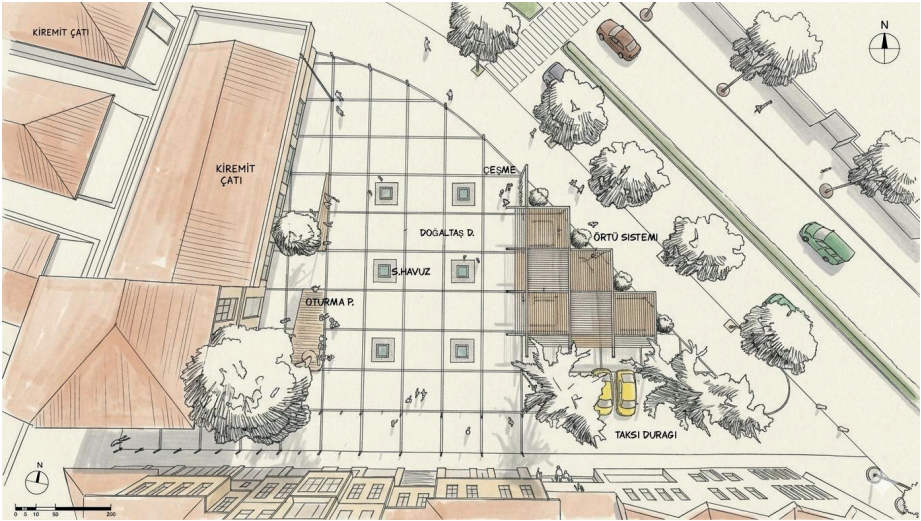
Alan, kentin tarihi yapısını yansıtmamaktadır. Velipaşa Hanı ve Saat Kulesi arasındaki görsel ilişki kopuktur. Zucker'in (1959) grup meydan, Mough-tin'in (2003) bağlantılı meydan açıklaması kapsamında Velipaşa Hanı odak noktası haline getirilmelidir. Halihazırda alan bir meydandan ziyade geçiş alanı olarak kullanılmaktadır. Proje alanı içerisinde sosyalleşme, toplanma ve seyir alanlarına ihtiyaç vardır. Proje alanına ilişkin ihtiyaç listesi ihtiyaç-etkinlik-mekân hiyerarşisi kapsamında Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap projesi için belirlenen ihtiyaçlar listesi

İhtiyaç 	Etkinlik 	Mekân
Ulaşım	Bekleme Transfer	Taksi durağı
Sosyalleşme	Oturma Sohbet etme	Oturma birimleri Pergola
Estetik	Seyretme Vakit geçirme	Su çanakları Peyzaj öğeleri
Fizyolojik ihtiyaçlar	Su içme Kişisel temizlik (el yıkama...)	Çeşme

3.3. Avan Proje

Çalışma alanı; toplanma alanı ve meydan olması niteliğiyle sert zemin ağırlıklı olarak tasarlanmıştır. Alanın merkezinde yer alan taksi durağı alanın güneyine taşınmıştır. Saat kulesi ve Velipaşa Hanı arasında kalan bölge yaya kullanımına uygun olarak tasarlanmıştır. Yürüyüşü ilgi çekici hale getirmek için su çanakları kullanılmıştır. Zeminde (su çanaklarının arasında) kentin tarihi dokusuna uygun olarak mozaik döşeme kullanılmıştır. Taksi durağının kuzeyine çeşmeler konumlandırılmıştır. Çeşmeler, kentin tarihi dokusunu yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Çeşmeler ve taksi durağı arasında örtü sistemli oturma mekânı tasarlanmıştır. Velipaşa Hanı ve Saat Kulesi arasında görsel ilişki kurulmuştur. Avan proje Şekil 4'te gösterilmiştir.

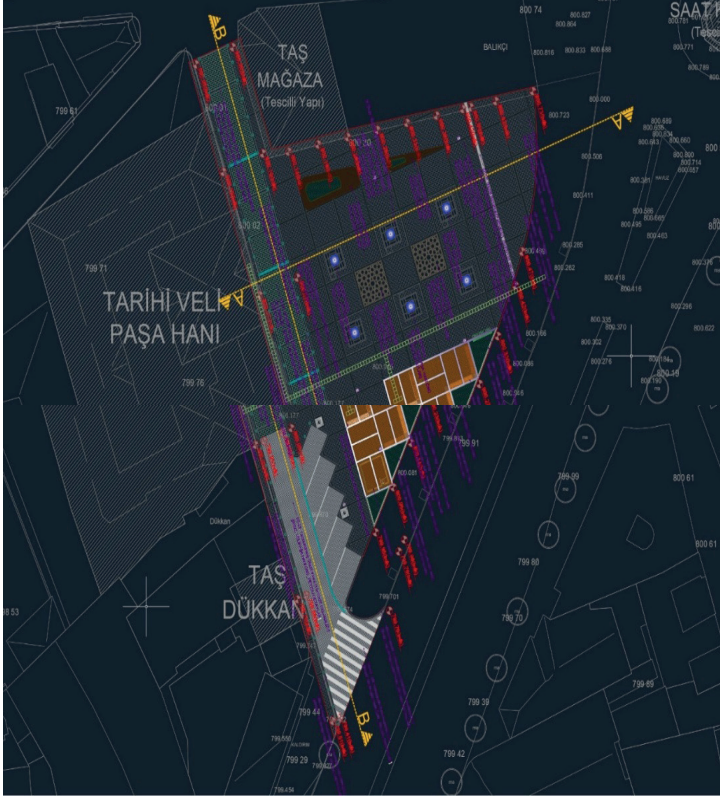
Şekil 4. Avan proje

3.4. Peyzaj Uygulama Projeleri

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap uygulama projesi, kamusal mekân kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda yeniden organize edilmesini amaçlayan bir mekânsal kurgu ortaya koymaktadır. Projede oluşturulan açık mekân düzeni, kullanıcı hareketlerini yönlendiren dolaşım aksları ve merkezi boşluklar aracılığıyla kamusal kullanım sürekliliğini desteklemektedir. Oturma birimleri ve örtü sistemli oturma mekânı ve su öğeleri kullanıcıların duraklama, dinlenme ve sosyalleşme davranışlarını teşvik eden çevresel bileşenler olarak tasarlanmıştır. Tasarım kararlarında alanın yanında bulunan tescilli yapıların varlığı dikkate alınmış, tarihi çevre ile uyumlu bir mekânsal dil oluşturulmaya çalışılmıştır. Sert zemin düzenlemeleri, bitkisel elemanlar ve odak noktaları birlikte değerlendirilerek meydanın kentsel kimlik değerinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu yönüyle proje, fiziksel çevrenin kullanı-

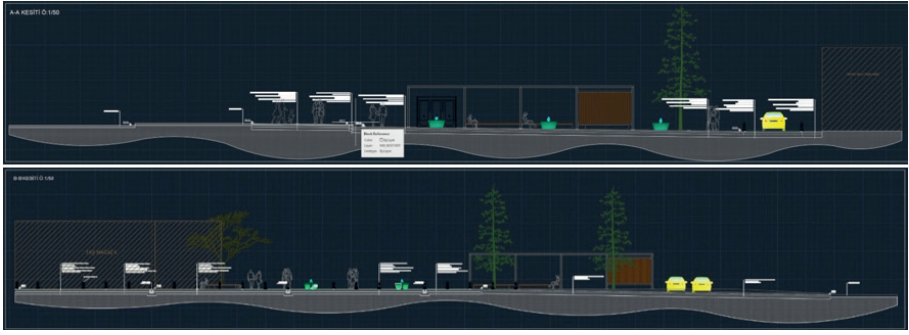
cı davranışlarını yönlendiren ve aidiyet duygusunu destekleyen bir kamusal mekân üretim aracı olarak değerlendirilebilir. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap uygulama projesi Şekil 5'teki gibidir.

değerlendirilebilir. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap uygulama projesi Şekil 5'teki gibidir.

Şekil 5. Uygulama projesi

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap uygulama projesine ait kesitler Şekil 6'daki gibidir.

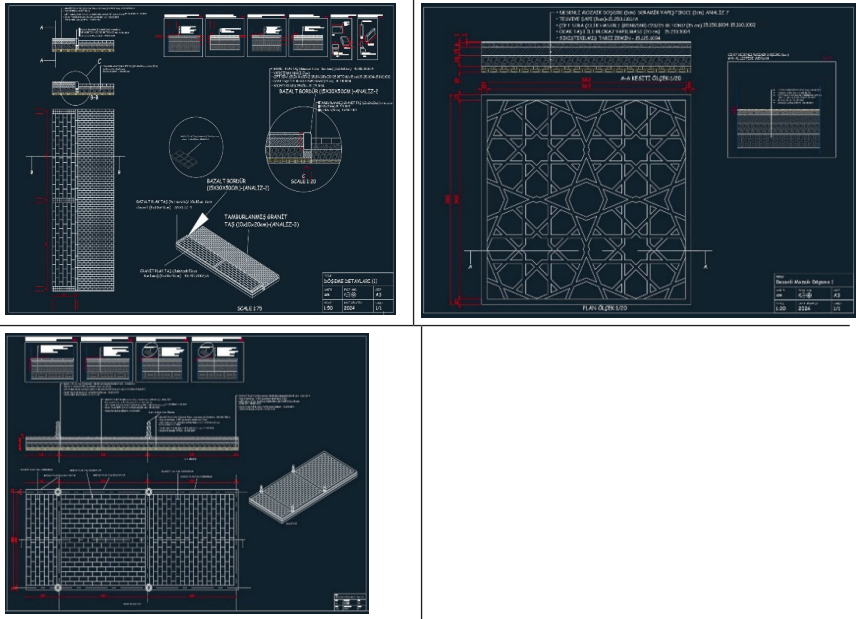

Şekil 6. Uygulama projesine ait kesitler

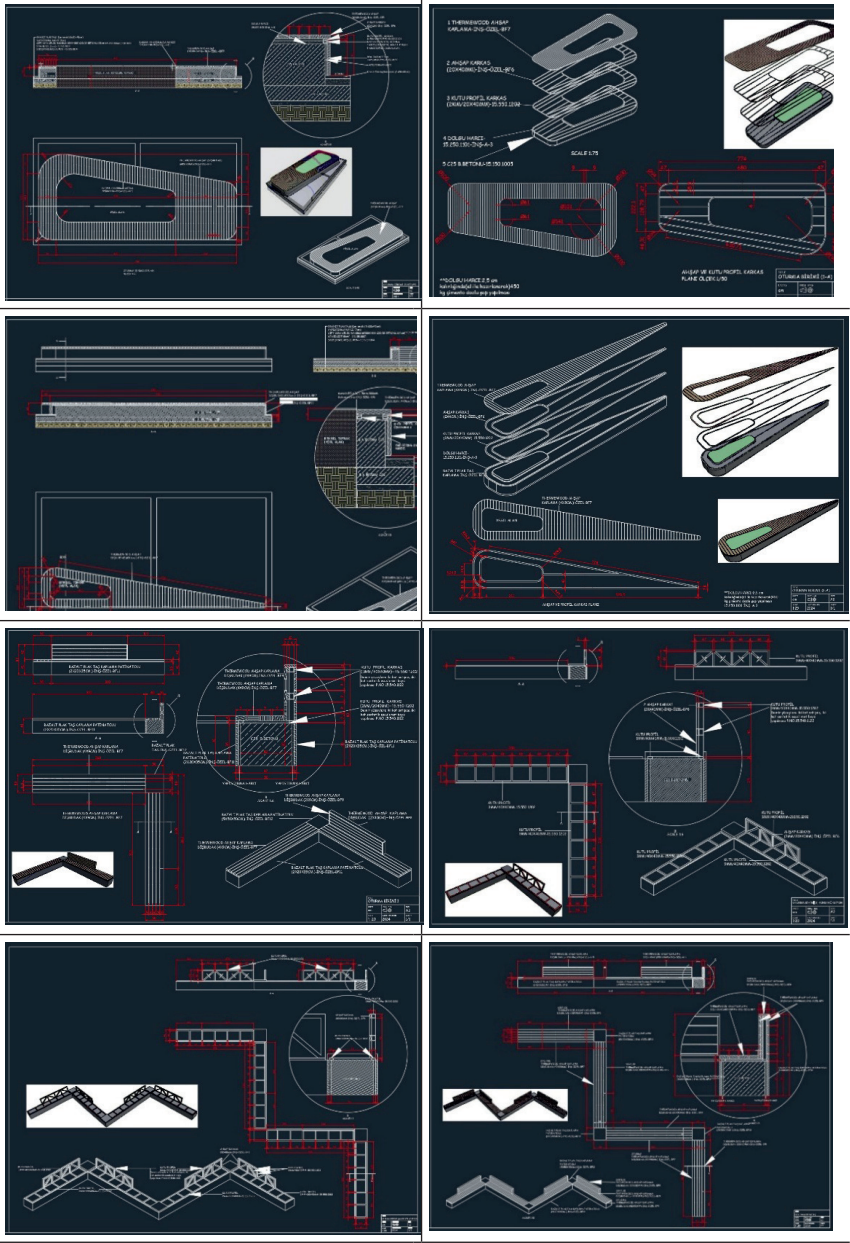
3.5. Detay projeleri

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap uygulama projesine ait döşeme, oturma birimleri, çöp kutusu, örtü sistemi, ağaç altı mazgal, su çanakları ve çeşmelere ilişkin detaylar Şekil 7'deki gibidir.

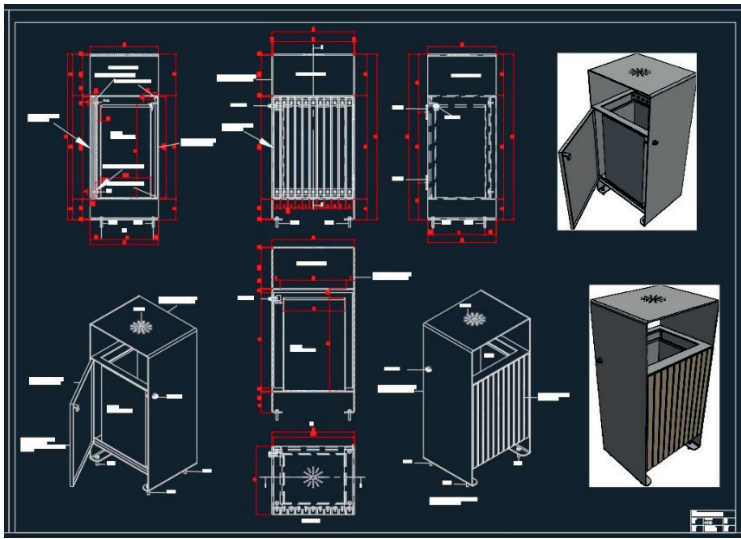
Döşeme detayları

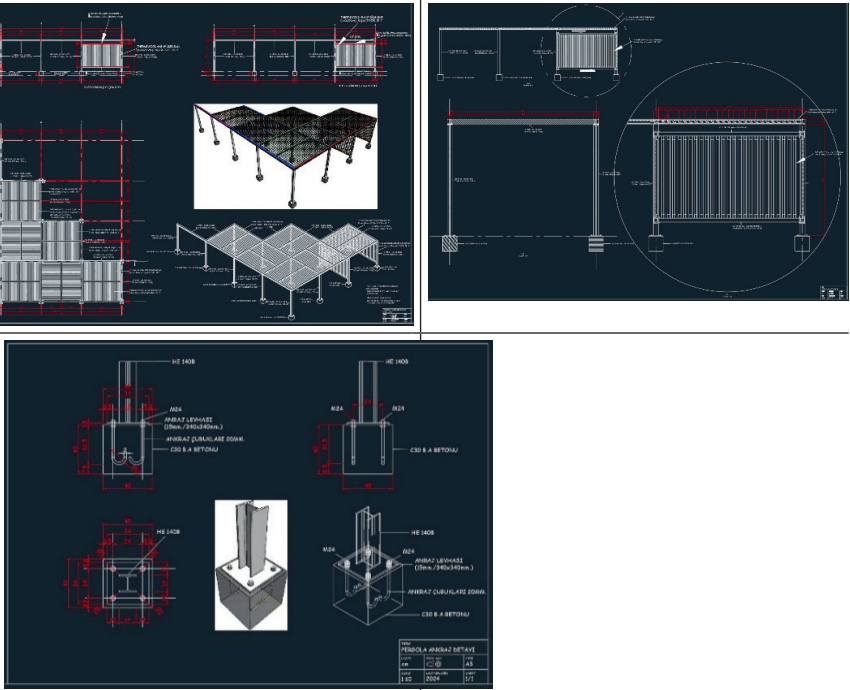
Oturma birimi detayları

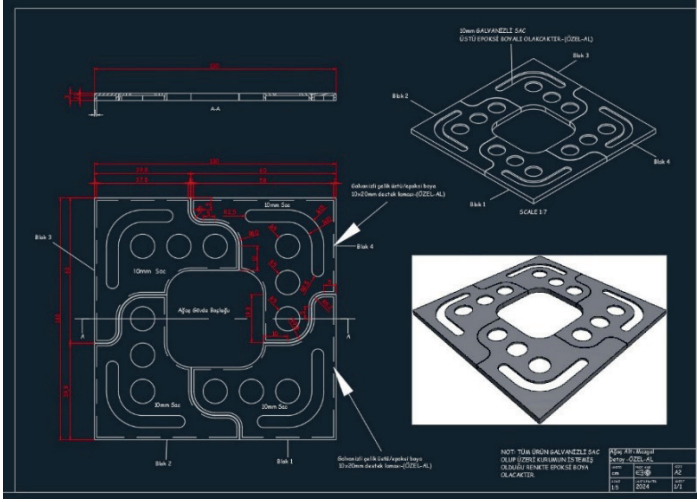
Çöp kutusu detayı

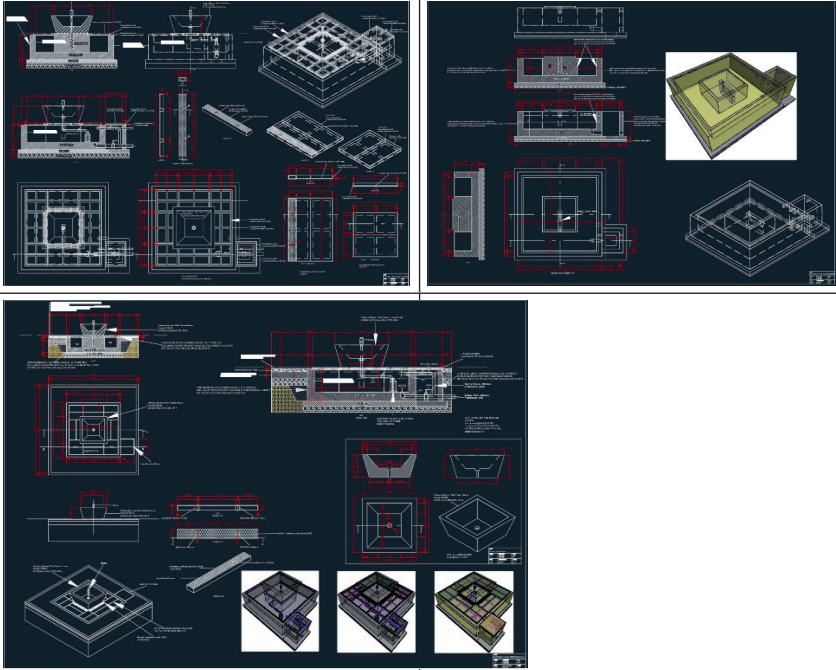
Örtü sistemi

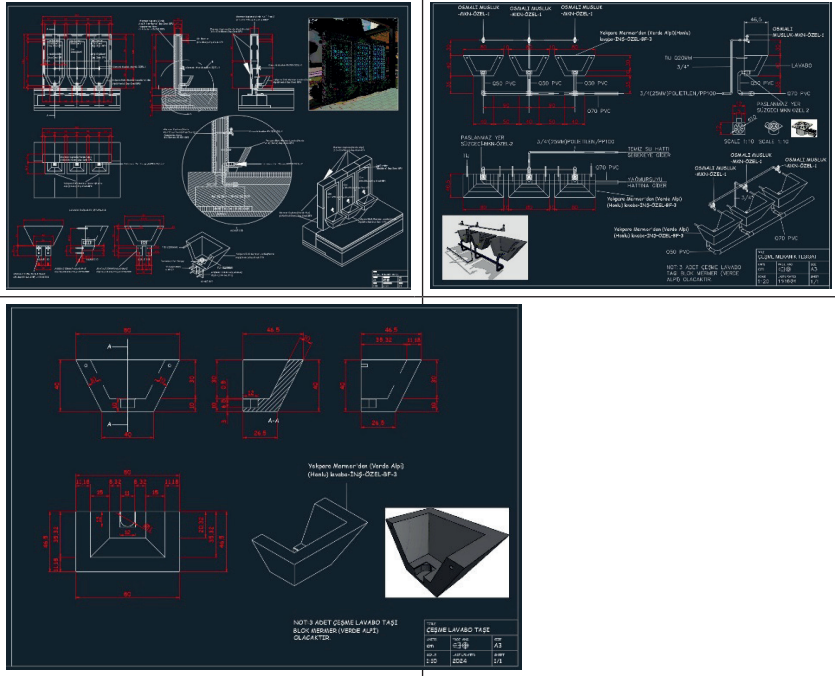

Ağaç altı mazgal detayı

Su çanağı detayı

Şekil 7. Uygulama projesine ait detaylar

3.6. 3D Görsellerin Oluşturulması

Proje alanının 3D görselleri Shapr3D ve Lumion programlarında hazırlanmıştır. 3D görseller Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8. Uygulama projesine ait 3D görseller

3.7. Projenin Uygulanması

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap projesi, uygulama projesi ve detaylarına uygun olarak inşa edilmiştir. Alanın uygulama aşamasına ait görüntüler Şekil 9'da gösterilmiştir.

Şekil 9. Projenin uygulama aşamasına ait görüntüler

Alanın uygulama sonrasına ait görüntüleri Şekil 10'da gösterilmiştir.

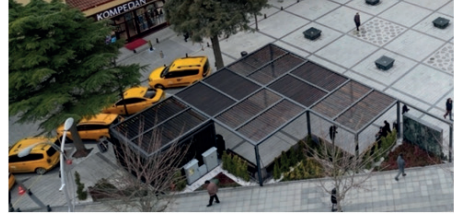
Şekil 10. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap projesinin uygulama sonrası görüntüleri

3.7.1. Taksi durağı

Önceki halinde taksi durağı alanın merkezinde yer almaktadır. Taksi durağının konumu nedeniyle meydanda parçalı bir yapı söz konudur. Ayrıca durak, Velipaşa Hanı'nı da kapatmakta, kullanıcıların hanla olan görsel temasını engellemektedir. Taksi durağı alanın güneyine taşınmıştır. Böylece Velipaşa Hanı'nın cephesi açılmış, Saat Kulesi ile han arasındaki görsel ilişki kurulmuştur. Durak, alanın yeni haliyle görsel bir bütünlük sağlanabilmesi için örtü sistemi altında konumlandırılmıştır. Taksi durağı doğu ve güneyindeki taşıt yolları, batısındaki oturma birimleri ile ilişkilendirilmiştir. Taksi durağının önceki hali ve proje tamamlandıktan sonraki hali Şekil 11'de gösterilmiştir.

Taksi durağının önceki konumu

Taksi durağının son konumu

Taksi durağının önceki hali

Taksi durağının son hali

Şekil 11. Taksi durağının önceki konumu ve proje uygulaması yapıldıktan sonraki hali

3.7.2. Su çanakları

Su çanakları meydanın merkezinde konumlandırılmıştır. Çanaklar hem görsel hem de işlevsel olarak görev yapmaktadır. Çanaklar, Velipaşa Hanı'na yönelimi sağlayacak şekilde konumlandırılmıştır. Çanaklar mermerdir. Çanaklar arasındaki zemin döşemesinde mozaik döşeme kullanılmıştır. Döşeme deseniyle Velipaşa Hanı ve Saat Kulesi arasındaki tarihsel ilişkinin zeminde de sürekliliği sağlanmıştır. Çanaklar ve mozaik döşemelere ilişkin görseller Şekil 12'de gösterilmiştir.

Şekil 12. Su çanakları ve mozaik döşeme

3.7.3. Oturma alanları

Alanın güneyinde ve kuzeyinde iki ayrı oturma mekânı yer almaktadır. Kuzeydeki oturma mekânı 2 adet oturma biriminden meydana gelmektedir. Burada kullanıcıların kısa süreli dinlenmeleri sosyalleşmeleri amaçlanmıştır. Alanın güneyindeki oturma mekânı örtü sistemli olarak tasarlanmıştır. Örtü sistemli oturma mekânı taksi durağı ile ilişkilendirilmiştir. Bu tasarımda amaç kısa süreli bekleme/dinlenme, sosyalleşmeyi desteklemek ve farklı hava koşullarında alanın kullanım sürekliliğini sağlamaktır. Oturma alanlarına ait görseller Şekil 13'te gösterilmiştir.

Açık oturma mekânı Örtü sistemli oturma mekânı

Şekil 13. Oturma alanları

3.7.4. Çeşmeler

Çeşmeler, örtü sistemli oturma mekânının güneyinde konumlandırılmıştır. Çeşmelerin, yaya sirkülasyonunun olumsuz etkilememelerine ve diğer kullanımlarla ilişkili olmalarına dikkat edilmiştir. Çeşmelerin tasarımında

kullanılan malzemelerde (seramik döşeme, su çanakları ve armatürlerde) kentin tarihi yapısına atıfta bulunulmuştur. Çeşmelere ait görseller Şekil 14'te gösterilmiştir.

Çeşmelerin ön cephesi

Çeşmelerin arka cephesi

Şekil 14. Çeşmeler

4. Tartışma

Çorum tarihi geçmişiyile önemli bir kenttir. Çorum kent merkezindeki çevresel algıyı çözümleyen (Kılıç & Doğrusoy, 2024), Çorum'un şehirselleşme ve mekânsal değişimini ele alan (Özbakır, 2021), Velipaşa Hanı (Ahıskalı, 2022) üzerine yapılan çalışmalar Çorum kentinin tarihi ve kültürel zenginliğini göstermektedir. Çorum Belediyesi tarafından kentin tarihsel ve kültürel çeşitliliği odağında yapılan ve gittikçe hız kazanan birçok kentsel yenileme ve restorasyon çalışması vardır. Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap projesi de bu çalışmalar arasında yer almaktadır.

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap projesi çağdaş kent meydanı anlayışında öne çıkan çok işlevli kamusal alan yaklaşımı ile uyum göstermektedir. Meydanın yalnızca boşluk olarak değil ticaret, ulaşım ve sosyal etkileşim işlevle rini bir arada barındıran bir sistem olarak ele alınması, güncel kent meydanı tasarım yaklaşımıyla paralellik göstermektedir. mekânsal organizasyonda ticari yapılarla tanımlanan çeper, meydanın sınırlarını güçlendirirken aynı zamanda kamusal alanın sürekliliğini desteklemektedir. Bu durum meydanın tamamen açık bir boşluk yerine tanımlı bir kentsel mekân olarak kurgulandığını göstermektedir. yaya aksı ve oturma birimleri gibi elemanlar ise kullanıcı hareketini yönlendiren ve mekânda kalma süresini arttıran unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Tarihi Velipaşa Hanı meydanının kimlik üretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Han, modern tasarım elemanları ile tarihi doku arasında bir ara yüz oluşturarak mekânın yerel bağlamla ilişkisini güçlendirmektedir. Bu durum kamusal alanlarda kimlik ve bellek kavramlarının önemine

işaret etmektedir. Su elemanları ve örtü sistemli oturma mekânı gibi mikro-mekânsal düzenlemeler, kullanıcı deneyimini çeşitlendirmekte ve meydanın farklı zaman dilimlerinde kullanılabilirliğini arttırmaktadır. Bu bağlamda tasarım yalnızca dolaşım odaklı değil, seyir ve sosyal etkileşim odaklı bir kamusal alan üretmektedir. Bu bağlamda proje tek odaklı bir boşluk değildir. Projede, kullanım alanı çeşitliliği ve farklı odak noktaları arasında (Velipaşa Hanı ve saat Kulesi) kurulan ilişkiyle tarihsel yapıya atıf yapan çağdaş bir kamusal alan yaklaşımı ortaya koyulmuştur.

5. Sonuç

Tarihi Çorum Meydanı 2. Etap projesi farklı kullanım katmanlarını bir araya getiren çok işlevli bir kamusal alan kurgusu üretmektedir. Meydanın ana bileşenlerinden biri yaya hareketlerini yönlendiren yürüyüş aksıdır. Bu aks ticari yapılar, oturma birimleri ve servis noktalarıyla desteklenerek sürekli bir kullanım akışı sağlamaktadır. Meydanın sınır alanlarında yer alan ticari yapılar, kamusal boşluğu sınırlandırarak mekânsal tanımı güçlendirmekte ve yarı kapalı bir kentsel alan oluşturmaktadır. Alanda kullanılan su çanakları ve çeşmeler hem görsel hem de işlevsel birer bileşen olarak görev yapmaktadır. Örtü sistemli oturma mekânı ve oturma birimleri meydanın gün boyu kullanılabilirliğini arttıran mikro-mekânlar üretmektedir. Taksidurağı ise meydanın yalnızca yaya değil, ulaşım bağlantıları açısından işleyen bir merkez olduğunu göstermektedir. Tarihi Velipaşa Hanı, meydanın modern kurgusunu yerel doku ile ilişkilendiren önemli referans noktasıdır. Bu yapı, alanın kimlik değerini güçlendirirken kullanıcıların bakışlarını yatayda yönlendirmektedir.

Sonuç olarak proje, farklı işlevlerin (ticaret, dinlenme, dolaşım, ulaşım ve peyzaj elemanları) kontrollü biçimde bir araya getirildiği, hem hareket hem de durma/seyir deneyimini birlikte üreten bir kent meydanı tasarımı ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA:

Kitaplar:

- Matthew, C., Heath, T., Oc, T., & Tiesdell, S. (2003). *Public Places Urban Spaces*. Great Britan: Architectural Press.
- Moughtin, C. (2003). *Urban Design Street and Square* (3rd edition b.). Architectural Press.
- Sitte, C. (1965). *City Planning According to Artistic Principles*. (G. Collins, & C. C. Collins, Çev.) New York: Random House.
- Zucker, P. (1959). *Town and Square From the Agora to the Village Green*. New York: Colombia University Press.

Kitap bölümü:

- Memlük, M. Z. (2013). *Desining Urban Suqares*. *Advances in Landscape Architecture* (pp. 513-530). IntechOpen. doi:http://dx.doi.org/10.5772/55826
- Holdur, H., & Özbakır , A. (2022). *Historical and Spatial Development of Settlement in Çorum*. İçinde R. Boyko, R. Efe, & S. Ç. Uğuz (eds.), *Academic Researches and Studies in Sciences* (ss. 50-65).

Makaleler:

- Altınçekiç, S. Ç., Kart, N., & Kart, N. (2000). *Kentsel tasarım sürecinde meydanlar*. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 50(2), 110-120.
- Barough, S. M., & Koçan, N. (2023). *İzmir Ataürk Meydanı peyzaj tasarımı önerisi*. *New Era International Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 8(17), 56-73. doi:Doi Number: 10.5281/zenodo.7752781
- Bollukçu, P., & Gökçe, G. C. (2019). *Bartın Kent Meydanı Peyzaj Tasarımına İlişkin Revizyon Önerileri*. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(1), 97-107. doi:DOI: 10.24011/ barofd.502198
- Erdönmez, E., & Çelik, F. (2016). *Kentsel Mekanda Kamusal Alan İlişkileri*. *TÜ-BA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, 14, 145-163.
- Günay, S. (2007). *Gelişmekte olan Çorum turizmi: Büyük potansiyel, yetersiz tanınmışlık ve umut veren turizm tatmini*. *Ege Coğrafya Dergisi*, 16, 87-101.
- Güneri, M. T., & Yerli, Ö. (2019). *Mersin kent meydanlarının peyzaj mimarlığı açısından değerlendirilmesi*. *Journal of Forestry*, 15, 24-37.
- Kılıç, P., & Doğrusoy, İ. T. (2024). *Çevresel Algıyı Çözümlemeye Dönük Bir Araştırma: Çorum Kent Merkezi Örneği*. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(17), 185-205. doi:https://doi.org/10.17218/hititsbd.1257410
- Önder, S., & Aklanoğlu, F. (tarih yok). *Kentsel açık mekân olarak meydanların irdelenmesi*. *S. Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 16(29), 96-106.

Tırnakçı, A. (2020). Kentsel peyzaj tasarımı açısından tarihi Kayseri kent meydanının (Cumhuriyet Meydanının) irdelenmesi. *Turkish Journal of Forest Science*, 4(2), 314-332.

Tezler:

Ahıskalı, S. (2022). *İç Anadolu Hanlarından Tarihi Çorum Velipaşa Hanı* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı. Çorum.

Özbakır, A. (2021). Çoeum'da şehirselleşme ve mekânsal değişim [Yayınlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı. İstanbul.